

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Köznevelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Szent Pál apostol tana a segítő malasztról.

Krisztus, a kereszten bemutatott áldozata által, nemcsak elégtételt nyújtott mennyei Atyjának, hanem egyuttal, hogy az emberi nemet megszabadítsa a rája nehezdedő rögök sulyos igájától, hogy erkölcsileg újból regenerálja s képessé tegye eredeti végczéljának elérésére, megszerzé számára a kegyelmet, mely őt bűnös állapotából a boldogság és tisztaság állapotába való helyezendő. Hogy tényleges tehetékeinknek egy ily kiégésztőre van szüksége, mely a lelki boldogság elérését célzó törekvéseinket — magasabb erőkkel ruházva fel — elősegíti... a szt. írásnak számos helye bizonyítja¹⁾. Szt. Pál, ki maga is az isteni kegyelem csodálatos működése folytán lett az iszonyatos Saulból szelid Pállá — tudatában és érzetében ennek — minden lehető alkalommal hangoztatá szavát felőle; s bátran mondhatjuk, hogy ennek lélekemelően vigasztaló sugara hat felénk minden leveléből.

De hisz ez nagyon is természetes volt, mert ő nemcsak egyszerű tanítványa volt Krisztusnak, hanem egészen az ő szellemétől volt áthatva. Ő „azon jelenés óta, melyben Jézus dicsőségében és isteni felségében mutatkozott előtte, egészen átváltozék, sőt öntudata és élete is teljesen meg másula; oly szorosán volt Krisztussal egyesülve, hogy a ráemlékezés tudata minden cselekedete- és elmélkedésével együtt jára, úgy, hogy rendes állapota folytonos emelkedettség, sőt más emberekhez hasonlítva elragadtatás vala“²⁾.

Ő maga több levelében tanítja, hogy benső segítő, tényleges malasztra van szükségünk, melynek segélyelv természetes erőink a megváltás gyümölcseinek elnyerésére képesítenek, vagyis új tehetéket nyernek erkölcsi életünk újjáalakítására.

Természet szerint a harag fiaival valánk, mint egyebek is — mondja ő — vagyis Istennek nem tetszők — de Isten — folytatja tovább — ki gazdag az irgalmas-

¹⁾ Hogy ily — miként az angyali tudor mondja (Quaest. 14. a 3.) — „complementum activae potentiae“ szükséges természetfeletti ténykedések véghezvitelére, igen szépen bevitattja: Scházler „Natur und Nebernatur“ (Mainz 1865.) című művének a 2-ik skol.

²⁾ Döllinger „Kereszténység és Egyház“ (Pest 1869.) 79. l.

ságban az Ő igen nagy szeretetéért, melylyel szeretett minket, mikor halva voltunk a vétékben, együtt eleve-nített fel minket, Krisztusban szabadultunk meg (megszabadultatok)¹⁾. Tehát megromlott természetünk Krisztus kegyelme által lett a bűn nyűgző bilincseiből felszabadítva, s e kegyelemre annál is inkább szüksége volt, minél jobban igényelte ezt lelki gyengesége. Sőt mi több, nyíltan kimondja, hogy e nélkül az örök élet részesei nem lehetünk.

„Ha a törvény által lenne a megigazolás, Krisztus hiába halt volna meg“²⁾ Ezt írja ő a Galatákhoz, mintegy fel akarván rázni őket a törvény iránt tanúsított megrögzöttségéből s figyelmeztetni, hogy Krisztus halála nem volt felesleges, mert nem lehet hinni, hogy Krisztus annyit és oly sokat szenvedett volna érettünk hiába.³⁾ Ha pedig nem halt meg hiába, egyedül ő benne van üdv, egyedül ő általa nyer megigazulást az elvetemedett, kinek mint hívónak abban, ki megigazultá teszi az istentelent, hite igazságul tulajdonittatik⁴⁾.

Tanítja továbbá csaknem minden levelében, hogy Isten az, ki bennünk a jó cselekedetet megkezdi és elvégzi,⁵⁾ hogy Ő az, ki bennünk a szándékat és véghezvitelt munkálja.⁶⁾ Ezekből már általánosságban eléggé világos, hogy Szt. Pál tanítá szükségességét egy megelőző, kíséző valamint követő malasztnak, mely nemcsak az ember értelmét világosítja meg, hanem akarátát is megerősíti, szóval az embert a jóra elkészíti, serkenti és annak végbevételére segíti.

Ezek előrebocsátása után térjünk át a részletekre s lássuk mit tanít e tekintetben a nemzetek nagy apostola mind a cselekedeteket, mind pedig a cselekvőket illetőleg.

Mínhogy végrendeltetésünk az Istenneli boldog egyesülés, a miben voltaképen saját lelki-üdvünk áll, kell hogy ténykedéseinket e földi zárandokságon át úgy intézzük, miként azt valóban elérhessük. . .

¹⁾ Efez. 2, 3—5.

²⁾ Galat. 2, 21.

³⁾ V. ö. Cursus Compl. Script. Sac. t. 24. 944 l.

⁴⁾ Rom. 4, 5.

⁵⁾ Filip. 1, 3—6.

⁶⁾ Filip. 2, 13. V. ö. Kor. II. l. 3, 5. Éf. 2, 10.

De miként lehet ez, ha természetünknel fogva erre képtelenek vagyunk?.. Isten az Ő végzetlen irgalmánál fogva segélyét nyújtja nekünk, csak mi ne utasítsuk azt vissza. E segélye az, mely bennünket magasabb erőkkel ruházva fel, értelmünk homályát eloszlatva, akaratumk gyengeségét megerősítve üdvünk munkálására képesít. Önmagunktól e tekintetben mindenre képtelenek vagyunk. A sztirás több helye bizonyítja ezt s egyuttal minden üdvös ténykedést részünkről Isten kegyelmének tulajdonít. De hallgassuk csak Szt. Pált:

„Nem mintha elegendők volnánk valamit gondolni magunktól, mint magunktól, hanem a mi elégséges voltunk az Istentől vagyontól.“¹⁾ Mint az e szavakat megelőző sorokból kitűnik Szent Pál a korinthusiak megtéréséről beszél, mely az ő szolgálata folytán jött létre. És ez neki magasztosnak tűnik fel. Hogy azonban felvilágosítsa a korinthusiakat, miszerint minden Isten dicsőségeül tulajdonítandó, egész alázatásan beismeri és nyilván megvallja, hogy ez nem az ő érdeme, mert ő magától még gondolni is képtelen olyas valamit, mi akár a korinthusiak, akár pedig mások üdvére szolgálna. Hanem minden képességünk, elégséges voltunk a jámbor és üdvös gondolatokra Istentől van.²⁾

Tehát Isten segélye nélkül még üdvös gondolatot sem vagyunk képesek magunkban felkelteni; „és — mint szt. Anzelm mondja — innen ismerjük meg, hogy semmik vagyunk, hacsak Isten könyörülete és kegyelme által nem vezetettünk.“³⁾ Az akarat és ténykedésre vonatkozólag így szól: „Isten az, ki bennünk mind a szándékot, mind a véghezvitelt munkálja jóakaratóból.“⁴⁾

Hogy szt Pál e helyének helyes magyarázatát adhassuk, a megelőzőket figyelmen kívül hagynunk nem szabad. Ő ugyanis kéri a filippiekek, hogy legyenek egyértelműek s szeressék egymást alázatosságban és önmegtagadásban, valamint Krisztus is megalázta magát s ezért Isten őt dicsőségének részessévé tette. Tekintve pedig ezen önmagát megalázó s megtagadó szeretetet „félelemmel és rettegéssel — mondja — munkáljátok üdvösségeteket, mert Isten stb. ...

A mint a szöveg, sőt inkább a kötszó „gar—mert“ bizonyítja szt. Pál okadatolni látszik azt, mit megelőzőleg mondott. De épen ezen okadatolás nyújtott alkalmat a szt. írásmagyarázók különböző értelmezéseire.

Aranyszáju Szt János következőleg szól: „Ne félj, hogy én mondom: félelem- és rettegéssel; mivel én nem

¹⁾ Korinth. 2 l. 3. 5.

²⁾ V. ö. Curs. Compl. 24 k. 733 l.

³⁾ Többen — különösen a kalvinisták — Szt. Pál e helyét érvül használják föl ellenünk azon állításunkkal szemben, hogy az ember képes saját ereje folytán is valamely erkölcsi jó ismeretere jutni. Ennek czáfolttául álljanak itt a bámulandó hitvédő Bellarmin (De Contr. t. IV. 305 l.) szavai: „Non loquitur apostolus de quacunque cognitione, sed de illa solum, quae ad pietatem et vitam aeternam pertinet... Deum esse colendum, parentes honorandos, praecepta moralia observanda potest aliquis cognoscere, etiam si nihil de Christo neverit.“

⁴⁾ Filip. 2, 13.

tettem hozzá, hogy te az erényt valami elérhetlennel tartsd, hanem hogy figyelemmel légy s önmagad iránt kétségbe ne essél. Ha ez történik, akkor Isten mindent fog teljesíteni: te bizzál csak, mert Isten az, ki bennetek munkálkodik“. Estius és mások szt Ágoston után e két vers összefüggését így fogják fel: „En intlek titeket, hogy félelem- és rettegéssel munkáljátok saját lelki üdvötöket, mivel sem a szándék, sem pedig a véghezvitel nem alapszik saját erőteken; hanem Isten az, ki mindkettőt kegyelme által bennetek munkálja. Tehát félnetek kell mindig, nehogy Ő saját kegyelmét tőletek megvonja“.

Igy maga szt Leó is: (Serm. 8. in Epiph. Dom.) „Cum timore-inquit apostolus et tremore vestram salutem operamini; Deus est enim, qui operatur in vobis et velle et operari pro voluntate. Et haec sanctis causa est tremendi atque metuendi ne ipsis operibus pietatis elati deserantur ope gratiae et remaneant in infirmitate naturae.“ Bisping¹⁾ azon viszonyt, mely „thelein, energein- és katergazesthe“ görög kifejezések közt létezik, közelebbi megfigyelése után következő értelmezését adja e helynek: Hogy üdvünket elnyerhessük, Istennek kell ehhez az első kezdetet nyújtania; kegyelme által fel kell bennünk keltenie az akaratot, hogy üdvünket akarjuk, és pedig úgy kell az akaratot felkeltenie, hogy az ne csupán velleitas legyen, hanem igaz voluntas; szóval neki kell a működő kegyelmet számunkra nyújtani. Az isteni kegyelem ezen eredeti működésével szemben az embernek magát inkább szenvedőlegesen, mint tevőlegesen kell viselnie; s ha Isten a „thelein-t“ és „energein-t“ benne már munkálta, akkor az ember saját működése áll be; az embernek félelem- és rettegéssel kell közremunkálni és így ezen közremunkálása által üdvét létrehozni, (katergazesthai). Ezen hely tehát világosan a Pelagianok ellen szól, kik a megelőző kegyelem szükségességét tagadták, de egyuttal a megelőző „katergazesthe“ az ember szabad akaratát védi a Lutheranok ellen. Pelagius tana szerint — ugyanis — Isten segélyét nyújtja „in eo, quod operari possint“. De az apostol e szavai egész határozottsággal mondják, hogy Ő az, ki bennünk nemcsak a lehetőséget, hanem a jóakaratot és cselekedetet is munkálja. Valóban felkiálthatunk szt Ágostonnal: „Videte, si non apostolus gratiae Deifutoros adversarios sancto Spiritu tanto ante praevideat, et haec duo i. e. et velle et operari, quae iste ita nostra esse voluit, tanquam ipsa divinae gratiae non adjuventur auxillio, Deum in vobis dixit operari“. (S. Aug. opera ed. Mign. 10 k. 1. r. 363 l.)

A Lutheranok tana szerint pedig az ember szabad akarata az eredeti bűn után egészen meg lett semmisítve s szt Pálnak e helyét úgy magyarázzák, hogy Isten nem segít bennünket, hogy valamit akarhassunk, hanem egyenesen munkálja, hogy akarjunk. Czáfolyák meg Bellarmin (i. m. 364 l.) szavai: „Cum Deus operatur in vobis velle, non juvat solum, ut possimus velle, sed excitat et juvat, ut re ipsa velimus. Proinde non facit hoc sine vobis, alioquin non diceret ibidem Apos-

¹⁾ „Exegetisches Handbuch zu den Briefen des Apostels Paulus“ II. k. 2 r. 190 l.

tolus. Cum timore et tremore salutem vestram operamini, sed diceret: nihil est, quod vos operemini, nam solus Deus operatur in vobis velle et perficere“.

Midőn azonban azt mondjuk, hogy az embernek Isten és az Ő kegyelme működéseivel szemben eleinte inkább szenvedőlegesen kell magát viselnie, ezt félre-értenünk nem szabad és valami nyugvó értelemben vennünk; mivel ezen szenvedőlegesség az ember részéről Isten irányában, helyesen fogva fel, a legmagasabb ténykedés, a melyhez magát e földön emelni képes. Mert mióta az ember Istentől elesett s saját akaratára lett hagyatva, az emberi szabadság legnagyobb és legmagasabb ténykedése saját akaratát megfékezni és engedni, hogy tisztán és közvetlenül Isten hasson ő rá! Ezért jegyzi meg Aranyszájú szt János is, hogy szt Pál e helyen nemcsak azt mondja „ergazesthe“ munkáljatok, — hanem „katergazesthe“ komolyan és nagy szorgalommal munkáljatok. „Ecce sedulitatem in bonis operibus requisitam, addit: Cum metu et timore, ecce humilitatem! Ad utramque autem excitat, quod adjungit: Deusset enim, qui operatur in vobis“.)¹⁾

Tehát mind a jó szándék, mind pedig a jó tett nem saját erőnkől, hanem Isten kegyelméből van. Isten az, ki mind a szándékot, mind a véghezvitelt munkálja. Nincs tehát senkinek mért kevélykedni azzal a mit kapott, vagy pedig jó szándékával avagy jó cselekedetével dicsekednie. „Mid vagyon a mit nem vettél? ha pedig vetted, mit dicsekszel“.)²⁾ Isten mindkettőt munkálja bennünk jó akaratából, a jó cselekedetet t. i. és a jó szándékot.

Alázatosoknak kell ekként lennünk, nehogy dőlünk miatt elhagyjon s megvonja tőlünk kegyelmét. Ő munkálja bennünk mind a szándékot, mind pedig a véghezvitelt; nem érdemeink miatt, hanem saját jóvoltából s ezért hűségesen kell közreműködnünk megelőző kegyelmével.

Mindezekből eléggé világos, hogy szt Pál tana szerint Isten megelőző serkentő kegyelme ébreszti bennünk a jó gondolatokat, jámbor érzelmeket és mozdulatokat; segítő vagyis kísérő kegyelmével segélyünkre van a jó tettek véghezvitelében s így üdvünk munkálásában. Ha tehát munkálkodik is megelőző kegyelmével bennünk nélkülünk, a megnyugvást ezen munkálatoiban csak velünk munkálhatja, valamint a jó tett véghezvitelét is csak általunk. „Deus haec tria — mondja szt Bernard — cogitare, velle, perficere operatur in nobis, primum scilicet cogitare sine nobis, secundum scilicet velle nobiscum; tertium scilicet perficere per nos facit“.

(Polyt. köv.)

Sziberia földrajzi és társadalmi viszonyai.

A minden oroszok czárját népe tudvalevőleg „atyusnak“ szokta nevezni. Ez atyus nem épen atyáskodó kormánya újabb időben ezrenként küldi alattvalóit, gyermekeit Sziberiába, hogy szocialistikus és nihilisz-

tikus eszméktől fölpezsdült véröket kissé lehűtse; — és Sziberia erre nagyon is alkalmas terrenum, hisz oly dermesztő szél fúj onnét, hogy biztos itthonunkban, távol a muszka kancsuka hatalomkörétől, hideg borzongás fut végig hátunkon a legnagyobb canaliculái hőségben is, hacsak hallunk vagy olvasunk Sziberiáról, az orosz igazságszolgáltatás e purgatoriumáról, mely Európa közvetlen szomszédságában, ettől csak az Ural-hegység által elválasztva végig nyulik Ázsián, annak egész részét elfoglalva, úgy, hogy míg nyugati határai mindenütt Európát érintik, legkeletibb részét csak a 65 kilométer szélességű Behring szoros választja el Amerika tömegétől. — Sziberia 12 1/4 millió négyszög kilométernyi kiterjedésű, tehát jóval nagyobb, mint egész Európa, de korántsem oly változatos és hasonlíthatatlanul hidegebb földrésznöknéi, melynek csak igen csekély része bír sziberiai éghajlattal; azon része t. i. az orosz birodalomnak, mely az Ural-Balti földhártól éjszakra fekszik, és melynek legjelentékenyebb városa Archangelsk. Ez Európa legszomorubb vidéke; az év nagyobb részében hólepel takarja a végtelennek látszó síkságot, melyen az éjszaki szél akadály nélkül sivit végig; a talaj majdnem állandóan le van fagyva, s csak nyár derekán takarják szarvasmohák s egyéb faköszinű zuzmok; e kietlen vidék tundra nevet visel. És így néz ki legnagyobb részben Sziberia is, melyet délfelől hatalmas hegyhátak zárnak el Ázsia tömegétől, éjszakon pedig a jeges Oczeán felé lejtősödvé nyitva áll az éjszaki szelek fagyasztó befolyásának. Csalódnék különben, aki azt hinné, hogy egész Sziberia ilyen hideg-rideg vidékekből áll, mert orosz írók beszélnek „sziberiai Itáliáról“ is; ez nyugati Sziberiának legdélibb fekvésű része, a Balkasch-Saisan és Issik-Kul tavak vidékén, a chinai határ hosszában, ott, hol a kozák előőrsök évről-évre előbbre tolják állomásaikat és terjeszkednek a mennyei birodalom rovására. Nebolsin orosz író maga beszéli, hogy azon a helyen, hol ma Kopal orosz város fekszik, a negyvenes években egy kozák őrség állomásozott, később több telepítvény is költözött ide, a sátrakból állandó lakóházak lettek, s Kopal a legjelentékenyebb kereskedelmi városok egyikévé fejlődött, a kozák előőrsök pedig 100 kilométernyivel előbbre nyomultak, s azóta talán egy második vagy harmadik várost alapítottak azon területen, melyet a chinai birodalomtól ily békés uton elhódítottak. Így nyomulnak dél felé is, a hol már legnagyobb részben hatalmuk alá kerítették Khivat, Kokánt és Bokharát; napról napra jobban közelednek az angolok indiai birtokaihoz, és hogy mily jóindulatu szomszédok, mutatják a legújabbban lejátszott véres események Afghanistanban.

Sziberia két, nagyságra lényegesen különböző, és természeti viszonyaiban is egymástól eltérő részre osztatik; ezek: nyugati Sziberia az Irtisch és Ob folyamvidékein — és keleti Sziberia (10 1/4 millió négyszög kilométer) a Jenissei és Sena folyamvidékein. Nyugati Sziberiában csak a sobolszki kerület éjszaki része lakhatatlan, zordon vidék; míg többi része lakható, fölmi-velésre és baromtenyésztésre alkalmas; a szemipolatint-

¹⁾ Curs. Compl. i. k. 1185 l.

²⁾ Korinth I L. 4, 7.

zki terület egészen meleg vidék, itt már a sivatag hajójával, tevékkel találkozunk; a kirgizek pusztáját gyorslábú antilopok száguldják be, s a hegyek barlangjaiban tigrisek hűsölnék és pihenik ki az éjjeli vadászat fáradságait. Az éghajlat azonban itt is egészen continentalis jellegű: forró nyarak váltakoznak rendkívüli hideg szelekkel. A tél rendszerint november elején köszönt be; a sűrűn eső hó az egész vidéket fehér hólepellet takarja be, mely csak márczius vége felé kezd olvadni, s öt hónapon át a legjobb szánutal szolgál; a leghidegebb hónapok a december és a január, a mikor is valóságos sarkvidéki fagy dereszt meg minden életet. Ilyenkor csak az elszórtan fekvő helységek közelében venni észre némi életjelt, különben az egész beláthatatlan pusztá kihalt, néma, hacsak farkas ordítás vagy a hózivatart előidéző éjszakai szél velőt hasogató füttyölése nem zavarja meg a csendet, és jaj minden élő lénynek, melyet e zivatar szabadban, oltalom nélkül talál; egész csordák és ménesek mennek ilyenkor tönkre: futás közben egyes mélyedésekbe esnek, hol a hó temeti el, vagy az éhség és kimerültség öli meg, vagy szétszóródnak s későbbben a farkasok martalékaivá lesznek. Csak a kirgiz és tunguz hallgatja egykedvűen a tova száguldó zivatart, ismeri jól, hiszen bölcsődalai is e szélvész süvöltése volt.

Keleti Sziberia még hidegebb, még zordonabb; télen a hőmérő — 58°. száll alá, és még nyáron is majdnem; a sarktengerbe szakadó nagy folyamok: az Ob, a Jenissei, a Leno és Indigirka torkolatuknál csak 6 hétre (június végétől augusztus közepéig) szabadulnak meg jégtakarójuktól s épen azért nemzetgazdasági és kereskedelmi szempontból sohasem fognak jelentőségre vergődhetni, jöllehet az orosz kormány az Ob folyamon és annak mellékfolyóin nagy költséggel gőzhajóközlekedést tart fenn.

Keleti Sziberiához tartozik némileg Kamcsalka és az Amur folyam vidéke is, mely utóbbit 1847-ben kezdte kutatni és az orosz birodalom számára elfoglalni Murawjew Miklós, akkori kelet-sziberiai kormányzó. 1856. okt. 31-én megjelent egy csári ukáz, mely elrendeli, hogy Kamcsatka az Amur területtel nagyobbított és „Kelet-sziberiai partvidék“ nevet viseljen, a kormányzó székhelyéül Nikolajevsk erősség jelöltetvén ki. China hosszas alkudozások után 1858-ban mondott le ezen területről, mely alkalommal Murawjew „Amurski“ előnévvel grófi rangra emeltetett. Az Amur vidékének birtoka rendkívüli fontossággal bír az oroszokra nézve keleti Sziberia jövőjét illetőleg, mely Californiából és Chinából sokkal jobban és olcsóbban látható el minden szükségessel, mint eddig Európából; az Amur vidék továbbá termelő tartomány, jöllehet continentalis éghajlata szintén hátráltatja a tenyészetet, a mennyiben a tavaszi fagyok még június közepén tul is semmivé tethetik a legszebben diszáló gabonaföldeket, de az eső gazdagabban öntözi, mint Sziberia bármely más vidékét; erdőségei kifogyhatatlan mennyiségű tüzelő anyagot és legkitünőbb minőségű épületfát szolgáltatnak, tanyái egyszersmind a vadászható állatok százazreinek; legelői kitünők, vizei halakban gazdagok, a föld belse-

jében pedig nagy kiterjedésű kőszén telepeket s ércbányákat fedeztek fel. De itt is, mint egész Sziberiában, nagy hiány van munkás kezekben, a kozák őrségen és a mindinkább fogyó s rendszeres foglalkozástól idegenkedő tunguzokon kívül alig találunk másnemű lakosságot. Oroszország maga is oly gyér népességű, hogy innét aligha lesz lehetséges a lakosságot szaporítani, azért is kísérleteket tesz a kormány előnyös föltételek mellett a szorgalmukról és mértékletességökről előnyösen ismert chivai gyarmatosokat telepíteni ide, de eddigelő még csekély siker koronázta a kormány ebbéli fáradozásait.

A földmivelés egész Sziberiában el van hanyagolva, részint a munkás kezek hiánya, részint az éghajlati viszonyok miatt, jöllehet helyenkint a legjobb termőföldet találhatni. A fák (legnagyobb részben tüleve-lüek) az éjszakai szélesség 64°-tul csak szórványosan, inkább már mint bokrok és cserjék fordulnak; elő a 72° alatt a tulajdonképeni tenyészet már megszűnik, s innét éjszak felé csak zuzmókat és mohokat, az iramszarvasok e szegényes takarmányát találhatni; ott, hol a fák tenyésznek, több százezer kilométernyi területeket borítanak el az erdők, melyeknek fája legnagyobb részben használatlanul rohad el, vagy lesz a gondatlan fuvarosok és megszőkött fegyenczek által gyújtott tűznek martalékaivá; a sziberiai erdőégések nem ritkák és a legnagyobb szerű természeti jelenségek közé sorozhatók.

A Kaspi tenger partvidékén sós- és homokpuszták terülnek el, s több napi járőföldön sem lehet fát találni. A földmivelés leginkább nyugati Sziberiában, a folyamok mentén virágzik, hol a gabna 15—17 magot is ad és trágya nélkül 6—7 évig terem; leginkább természetnek búzát, rozsot, kölest, tatárkát, burgonyát és zabot; a melegebb vidékeken dohányt, kendert, lent, dínnyét, kertiveteményt; gyümölcsben Sziberia nagyon szegény, mert a téli nagy hidegek miatt a gyümölcsfák hamar kivesznek; ez okból a szőlőművelés is nagyon korlátolt határok közé van szorítva.

A földmivelésnél sokkal jelentékenyebb a baromtenyésztés. Igavonásra és teherhordásra éjszakon az iramgimet és a kutyát, délen a tevét, a középtájon a lovat használják; szarvasmarha és juh is megszámlálhatlan mennyiségben legel mindenütt, ámbár ez utóbbiak állományát jelentékenyen apasztja az ugynevezett sziberiai (marha) pestis, valamint a moszkító és más ártalmas legyek szinte nagyon sokat pusztítanak el évenkint. E rovarok némely vidéken annyira el vannak terjedve, hogy az emberek szobáikban állandóan száritott trágyát égetnek, hogy ennek füstjével a bogarakat kiűzzék. A tigrisek és más ragadozó állatok szinte nem csekély kárt tesznek a baromcsordákban. Sziberiában az emberek vagyoni állapotát nem pénzük vagy földbirtokuk, hanem marhaállományuk szerint becsülik. A nyersbőr, gyapju és fagygyu jelentékeny kivitelű cikkek. A sziberiai erdőekben a szőrme állatok milliói tanyásznak, ezeknek vedászása igen sok embert foglalkoztat; a prémes bőrök értéke éjszak és kelet felé mindig növekszik. A folyamok halakban rendkívül gazdagok.

De legnagyobb gazdagsága Sziberiának a földbelsejében van elrejtve; az Ural, Altai és Stanovoi hegyek kimeríthetlen kincsekben bővelkednek, a bányászat mindenütt legszebben virágzik; a bányák legnagyobb részben az állam birtokában vannak és fegyenczek által műveltetnek, a magántársulatok leginkább az aranymosást üzik; Sziberiában az összes aranytermelés évi mennyisége 40,000 kg. (az osztrák-magyar birodalomban 1750 kg.) Az aranymosás mintegy 30—35 ezer embert foglalkoztat és ez igen nagy hátrányára szolgál Sziberiának, mert a gazdag aranytelepek mind több és több munkáskezet vonnak el a földmíveléstől, az élet ára tehát folytonosan emelkedőben van, míg másrésztől az olcsó nyereség pazarlókká téve az embereket, a közerkölcsiség mély sülyedését vonta maga után. Ezüst csak mintegy 25,000 kg. termeltetik évenként, tehát kevesebb mint az osztrák-magyar birodalomban. A leggazdagabb ezüsttelepek középpontja Nertsinszk, melynek bányáiban mintegy ezer száműzött dolgozik, leginkább politikai vétségeikért elítélvő; említést érdemelnek még a koliváni bányák is, melyekből nagymennyiségű jaspizt és porphyrt nyernek; platinát az Uralhegységben ásnak. A termelés sokkal jelentékenyebb, mint a vasgyártás, mely még a kezdet nehézségeivél küzd, a kohók mindenütt faszénnel fütetnek, jóllehet egész Sziberiában nagy kiterjedésű kőszéntelepek található; a legnagyobb berendezésű vasgyár a statovoi hegyláncz lábánál fekvő Petrovszk, fegyenczgyármat, hol újabb időben gépgyár is állítottat fel. Sóban Sziberia szintén nagyon gazdag; még a kirgizek is főznek sőt a pusztáikon elterülő nagy sóstavakból. Nevezetesen Sziberiában még a nagymennyiségben előforduló mammuth csontok; ez őslényi maradványok keresésével szinte sok ember foglalkozik. 1779-ben a Lena torkolatához közel egy egész mammuthot találtak befagyva egy 90 méter magas jégdarabban; midőn burtolatából kibontatott, az évezredek előtt élt állat húsát kutyák és jegesmedvék mohón falták.

Sziberiában, miként az eddig mondottak után önkényt következtethető, nagyon gyér a lakosság és bár mennyire fejlődjék is, sohasem lesz minden részében annyira benépesíthető, mint Európa; kivételt képez Sziberia déli része, hol nemcsak jelenben találunk a többi részekhez képest sűrűn benépesített vidékeket, hanem a hol elhagyott bányák és kohók, kő- és síremlékek tanubizonyossága szerint régmúlt időkben is culturalis viszonyok közt élő népek laktak. Némely külföldi írók Jugriából származtatják őseinket; Jugria pedig vagy Ugria az éjszaki szélesség 56—67. fokai közt az Ural hegység keleti részén az Ob folyam mindkét partvidékén az Alsó-Irtis folyamig terjedt, tehát egészen a mai Sziberiában fekvő; sőt az orosz birodalomnak 1599-ben készült sarkképén az Ob-melléki városok Ugor városoknak neveztetnek; az éjszaki Uralnak egy része Ugor-hegységnek, a Kari-tenger keleti partja Ugor-partnak neveztetik.

Herberstein Zsigmond, Miksa és V. Károly császárok követe, ki a budai udvart is jól ismerte, a moszkvai nagyfejedelemnél 1516-ban és 1529-ben tartózkodék

követi minőségben. Ő azt mondja az Uralról, hogy ott híres sólymok fészkelnek, melyeket az oroszok Kerecsetnek neveznek. „Ez az a Juhara — mond — melyből hajdan kijöttek a magyarok, kik elfoglalták Pannoniát, s Atilla vezér alatt Európának sok országát háborgatták. Azt is állítják, hogy a jugorok mai napig azon nyelven beszélnek, melyen a magyarok.“ A mai Sziberia nincs egyenlően benépesítve; leglakottabb a délnyugati rész, különösen legtöbb várost találunk azon nagy utvonall mentében, mely Tobolszkból Irkutskba vezet és a bányavidékeken; kelet felé mindig gyérül a lakosság, melynek száma körülbelől 4 millió, s mely részint európai bevándorlottakból és azok utódaiból. részint pedig különféle ázsiai népekből áll. Legszámosabbak az oroszok (2 $\frac{1}{2}$ millió). Ezek közé számítjuk az államhivatalnokokat, a határszéleken elhelyezett kozákokat, az önkényt átjött telepítvényeseket, a politikai s más vétségeikért száműzötteket és fegyenczeket. Az orosz kormány a tizenhetedik század közepe óta küldi Sziberiába gonosztevőit, s mindazokat, kiktől mint veszélyes egyénektől szabadulni ohajt. A súlyosabb vétségeikért elítéltek néhez bányamunkára kényszerítetnek vagy katonai felügyelet alatt álló fegyenczgyarmatokban kézi és gyári munkára szorítottak; a kisebb bűnösök mint önálló gyarmatosok telepítetnek le, az első években kormánysegélyben részesülnek, s a fejadón kívül foglalkozásuk szerint, gabnát vagy állatbőröket kötelesek az államnak bizonyos meghatározott mennyiségben szolgáltatni. Az eként száműzöttek elvesztik neveiket és csak számokkal jelöltetnek. Az oroszokon kívül még nagyszámu lengyelek is kerülnek Sziberiába, sőt nagy Péter czár 1709-ben a pultavai csata után hadifogságba esett svédekét is mind ide számüzte. A németek mint kereskedők, iparosok és bányafelügyelők egész Sziberiában elvannak terjedve.

Az ázsiai népek közé tartoznak: a finnek (sojtotok és vogulok), a szamojedek és osztjakok az Ob és Jenisei vidékein, valamint a jeges Oczean partjain; a mongolok (burütok, kalmukok és chinaiak); turkok vagy tatárok (jakutok, tatárok, kirgisek, korjakok, kamsatkaiak és csukcsok). A csukcsok majdnem egészen függetlenek, a többiek prémeikkel vagy állatbőrökkel adóznak; e népek a műveltségnek igen alanti fokán állanak, halászáttal, vadászattal és baromtenyésztéssel foglalkoznak, csak kivételesen foglalkoznak itt-ott földmíveléssel is; legnagyobb részük pogány, ámbár az orosz egyház sokat költ megtérítésükre; Sziberiában van két érsek és több püspök; a tatár törzsek nagyobbbrészt mohamed vallását követik, de a Kaspi-tenger vidékén vannak tűzimádók is. Legtöbb művelődési hajlammal és élesképességgel bírnak a kirgizek és kalmukok, kiknek természeti érzékeik (szaglás, látás és hallás) rendkívüli módon vannak kifejlődve. Így látták például az orosz hadseregben szolgáló kalmukok 30 verstnyi (mintegy 4 földirati mértföld) távolságból az ellenséges tábor fölszálló füstjét szabadszemmel, míg az erre figyelmessé tett Kidimszkvi ezredes távcsövével sem volt képes a füstöt észrevenni.

Az ipar még nagyon jelentéktelen, és csakis a

legszükségesebbek előállításával foglalkozik; mindenemű fényüzési cikkek Oroszországból szállítottatnak be; a siberiai paraszt maga építi házát, mely többnyire emeletes és fából készült, maga készíti kocsját, szánját, ekéit; maga állítja össze a lószerszámot, öltönyét felesége szövö és varja. Az iparnál sokkal jelentékenyebb a kereskedés, melynek egyik legfontosabb ága a siberiai nyers termékek összevásárlása és Oroszországba való szállítása, ez főképen cserekereskedés. A China és Oroszország közötti kereskedés leglényegesebb cikke a thea, melyből mintegy 6—7 millio kilogram szállítattik évenként Sziberián át Oroszországba. Tobolszk a korona részére szállított és összevásárolt prémek főlelakóhelye. A főutvonalak elég jó karban vannak; egész Sziberia rendes postai közlekedéssel bír, a főutvonaltól távolabb eső állomásokra azonban csak egyszer jár havonként, sőt vannak helyek, hova minden évben egyszer köszönt be a posta. Szent Pétervár Sziberián keresztül Pekinggel a chinai birodalom fővárosával egyenes távirdai összeköttetésben áll. A népnevelésre itt is, mint általában az egész orosz birodalomban, kevés gond van fordítva: van Sziberiában 5 gymnasium, egy katonai akademiája és egy a jelen év őszén megnyitott tudományegyeteme Tomszkban.

Nun Rébert.

Leikipásztorkodási esetek.

VIII.

Ugy látszik valóságos manióvá vált ellenem ép akkor, midőn valaki lába alatt inog a talaj, e kifejezéssel éini: mi nem követhetjük. Dr. Tódor ur is ezzel mentegeti magát viszonválaszában, nem lévén figyelemmel arra, hogy míg más szemében meglátja a szálkát, addig nem a magáéban a hatalmas gerendát. Igen! mert ő csakugyan nem követ, hanem nagyon megelőz. Míg ugyanis feleletét kiegészítő soraimban egész egyszerű naivsággal csak oda czéloztam, hogy bármily tudós is legyen valaki maga előtt, még a legegyszerűbb kérdésre is — mély csodálkozás és oly nagy gar nélkül — illő szerénységgel feleljen. mert „scientia sine charitate inflat“, addig ő hogy mit tesz? . . . mutatják sorai!

Ha nem volna valóban — ez alkalommal — oly sűrű vérem, mint a minőt a doktor ur feltételez bennem: (pedig csakugyan nem vagyok legmatikus) — s ha nem tudnám és ismerném ama fennen jelzett „etiquette-parancsolta discretiót“, melyről a doktor ur csak említés: tesz, de nem tart meg: már, mi türestagadás, követnem kellene legalább is őt villámos sorai méltatásában!

De hisz mindezek tartóztattak vissza feleletére tett észrevételeim alkalmával is s ezek akadályozzák most is az általa oly „alto supercilio“ hordozott hang kövését; s végül ezek miatt nem tehetek eleget az 1. pont alatti felszólításának, mert akkor csakugyan illoyalis lennék s méltán kiérdemelném az olyatén magas rendreutasításokat mint a minőkkel Tódor ur soraiban jelenleg van szerencsém minden ok nélkül találkozhatni.

A 2. és 3. pontokra pedig feleletem egész nyugodtsággal a következőkben adhatom:

Bármily egyszerű kérdés legyen felvetve, ha helyesen akarunk rá felelni, a kérdésnek minden egyes szavát meg kell fontolunk valjon nem vonatkozik-e erre vagy amarra a viszonyra és állapotokra, s ha jogi különösen, tekintettel kell lennünk a kérdés megoldásánál az egyetemes úgy mint részszerű jogra. Ezeknek figyelembe nem vétele idézte elő, hogy Tódor ur zátonyra jutott annak kutatása alkalmával: mi vihett engem a kérdés szellőztetésére? melyből, hogy könnyebben kimanekülhessen, óriási zerusra lyukasztja ki válaszat, vagy is ellenmondást fedez fel benne.

Pedig a dolog nem úgy van.

„Qui bene distinguit bene docet“ mondja a latin közmondás, de ezt a doctor ur, úgy látszik, a szenvedély uralma alatt szem előtt nem tarthatta.

Ismeretes kérdésünkben ugyanis nincsen kijelölve a vidék, tartomány avagy ország, hol a kóborló tiroli házasságra lépni akar. A kérdés megoldására vállalkozónak tehát tetszésére van bízva gondolni, hogy az illető Ausztria egy másik tartománybeli plébánosnál jelentkezett-e, vagy pedig Magyarországra jött s itt akadt szerencséje. Bármelyiknél állapodjék meg, az egyik vagy másik ország specialis körülményeit, illetőleg részszerű egyházjogát a megfejtésnél elmellőzni nem szabad.

Ha Ausztriában van hősünk színtere, — akkor áll a „Linzi Monatschrift“ után hangoztatott állításom, melyhez most még azt is hozzá adom, mit mond, ha a jegyes lakhelyén a törvényes kihirdetésre megkivántató hat hétig nem tartózkodhatik; „bei dem k. k. Kreisamte die Nachsicht den allenfalls in einer andern Pfarr noch erforderlichen Aufgeböths anzusuchen“ mit az „Ausztr. Cod. 85. 86. 87-ik §§-ai“ és az 1872. jul. 4-én hozott osztrák törvény is igazolni látszanak.

Ha pedig Magyarországon lett oly boldog állapot részese, ama miniszterialis rendelet irányadó az adandó feleletnél; s kár lett volna csak azért, hogy a doctor ur helyesen felelhessen, másként formuláznom a kérdést; annál kevésbbé, mert a doctor ur által előirányzott kérdés már az általam előadottban befoglaltatik, s így ép oly helyesen lehetett volna rá a feleletet megadni. Mert, ha egyszer tudja a plébános, hogy hol kell a kihirdetésnek megtörténnie, tudnia kell azt is, mik szükségesek ahhoz, hogy a kihirdetés törvényesen és érvényesen kezdetét vehesse. Minthogy pedig én is a hazai viszonyokat tartottam inkább szem előtt a kérdés feltevésénél, azért csak érintettem válaszatomban, hogy felelhetni másutt másként is, de hazánkban x—y után így: . . . a mit az előadatot.

Midőn tehát ezekből egyrészt átláthatja okát a feltett kérdésnek, másrészt pedig ezek alapján szépen zseber rakhatja a 2. pont alatti figyelmeztetését, miután az ilyenén kibuvók a tájékoztatlanágot nem menthetik egyuttal a contradictio vádját is egész illemmel visszautasítom a fenti megkülönböztetések nyomán.

És ezzel be is volna fejezve végső válaszat; mit azon ismételt nyilatkozattal teszek, hogy meg vagyok

győződve szilárdan, miszerint soraim által legkevesbé sem szolgáltatam okot e lázas érlüktetések szülte ömlengésekre és complimentekre.

E tekintetben én is t. olvasóim ítélete alá bocsátom magam — és soraimat. *)

Balogh Ignác.

TÁRCZA.

Ugy szeretem . . .

Ugy szeretem
A csillagos kék eget,
Rajta lelkem
Mult s jövőt elméregtet . . .
Szelid fénynyel
Rámosolyg az orczámra,
Mint kelő nap
A pihenő virányra.

Multamon egy
Drága csillag ragyogott,
Megvigasztalt
Ha a szívem zokogott . . .
E csillag az
Első élet virága —
Gyermekkori
Szép emlékim világa . . .

Jövömet is
Csillag után keresem:
A reménynek
Csillaga hordoz engem . . .
S azt ragyogják
Rám a kedves csillagok
A miért én
Élek, küzdök s meghalok . . .!

Fülei Sz. Lajos.

Kisebb közlemények.

— A királyné ő felségének nevenapja a n.-szebeni romai katolikus leánynöveldekben. Mind a szent-ferencz-rendű szegény nővérek, mind az Orsolyaszüzek leánynövelő- és tanítézetében a lehető legnagyobb ünnepélyességgel ünnepelték meg szent Erzsébet napján Erzsébet koronás királynéknak dicső nevenapját.

De vegyük rendre!

Az Orsolyáknál igen sikerült és köztötte szedben tartott prologus után adták a „Wiedersehen am Elisabethbrunnen“ című két felvonású szindarabot, melyet az ottani gyóntatóatyja és rector, ft. Horn ur éppen csak ez alkalomra készített. Fájdalom! magam nem

*) Minthogy a fölvilágosítások és észrevételek mindkét részről elég kimerítően megtörténtek s a személyi vonatkozások mérlege is egyensúlyozva van, részünkről is az ügyfeletti vitát befejezettnek tekintjük s a lelkipásztorkodási esetek további menetét törekedni fogunk a szigorú tárgyilagossággal rendez medrébe visszaterelni.

Szerk.

lehetvén jelen az előadáson, csak azt írhatom a különböző vélemények szerint is megegyező.

A jelen voltak mindnyájan dicsérik a díszítményeket vagy decorationat, valamint magát az előadást is és ennek tulajdonítható, hogy egyik-másik szereplő lánykának tapsoltak is.

Mindazáltal nem hallgathatom el, hogy igen sokan rosztalták magát a darabot, mely épen nem volt volna alkalmas hazánkban s honleányok által a magyar királyné nevenapjának ünneplésére, minthogy annak színhelye külföld. és külföldiek maguk a személyek is csaknem mind.

Mint a mult évben, úgy most is a többször ismételt előadás utáni bevétel szegény iskolás leányok téli ruházattal való ellátására van szánva, s reményeljük, hogy az az idén is meglehetősen lesz.

A franciscánok növendékeinek szintén ezen alkalmából adott concertjéről csak egy a vélemény: sikerült! Az itteni „Botheban“ is olvasható volt a kritika. A mint a terembe léptünk, mindjárt igen jó benyomást tett reánk a földszítés, jobbára a haza és ennek édes anyja — a királyné — színeivel; két dob mégis megtartotta régi színet: a sárgafeketéét. Sebaj! A kedves kis gyermekek egész odaadással játszták kivált a „Kindersymphonie“-t s arattak is ám elég dicséretet.

A bevétel — mely aránylag és tekintettel arra, hogy a növelde a külvárosban fekszik — szépnek nevezhető, arra van szánva, hogy a jobbára kegyelmes jó főpásztorunk adakozásának köszönhető új épület butorait beszerezni segítse.

Adja a jó Isten, hogy mindkét növelde, melyekben nehány száz honleány és ezek között a nagyobb fél született magyar gyerekek részesül vallásos nevelésben és szerez magának hasznos ismereteket, fölvirágozzék Isten dicsőségére, a haza, egyház és nemzet örömére, hogy abból egykor istenfélő, királyt tisztelő és e szegény hazát forrón szeretni képes honleányok kerülhessenek ki.

S. P.

— Budapest közgyűlése látván, hogy a Duna kiöntései ellen óvó intézkedések semmi oldalról sem kezdeményeztetnek, nov. 28-ikán élénk sőt viharos eszmecsere után egyhangulag elhatározta, hogy az összes kormányhoz feliratot intéz a külföldi szakértők által javasolt dunai védmunkák létesítése iránt. Elhatározta, hogy a feliratban hangsúlyoztassék azon kívánság, mikép más szakemerek hajtsák végre a munkálatokat s ne a közlekedési ministeriumnak azon vétkes közegei, kik példátlan könnyelműséggel s megátalkodottsággal foganatosították a fővárost veszélyeztető szabályozási munkálatokat. Elhatározta, hogy a feliratot az összes képviselőtestület a tanácscsal élen adja át a minister elnöknek. Elhatározta végül a fölterjesztés kinyomatását s az országgyűlési képviselők közötti kiosztását. Későbbi hírek szerint a kormány elnök a föliratért maga fog a városi közgyűlésen megjeleneni s azt ott átvenni.

Lassanként megjönnek a féktelen szabadelvűség gyümölcsei, s legnagyobb szégyenére kénytelen lesz

ma irtani az általa ültetett és táplált vad növényeket. Így az uzsora ellen legközelebb hazánkban is rendszabályok fogantatosíttatnak. Az alap, melyen az az enquete megindul, az osztrák Reichsrathban előterjesztett javaslattal megegyezik. Négy fejezetet foglal magában, melyek közül az első a büntetendő uzsora iránti határozványokat tartalmazza. A büntetendő uzsora így definiáltatik: Ki egy másiknak szorongatott helyzetét, könnyelműségét, izgatottságát, értelmi gyöngeségét avagy tapasztalatlanságát kizsákmányolva, oly feltételek mellett hitelez, vagy hosszabbit meg előbb létrejött hitelt, melyek a biztosított anyagi előnyök mértéktelensége folytán a hitelre szoruló avagy a kezes gazdasági romlását képesek előidézni vagy előmozdítani, — az uzsora vétségét követi el.

A 2. fejr. a hitelnyújtás tiltott biztosítási módjai, a 3-dik a kamatok- s a 4-ik végül a vendéglői hitelek-ről szól.

— **A csiksomlyói rom. kath. tanítóképezde ifjúsága** 1879. november 22-én — az intézet védszentje, szűz szent Cécille napján — ünnepélyes isteni tisztelettel összekötött coeciliai ünnepélyt rendezett a következő program mellet:

Délelőtt 9 órákor ünnepélyes isteni tisztelet, mely alatt a képezde ifjúsága négyes férfikarban énekel. A szent mise után az intézet egyik tantermében lesz:

1. Hymnus, Kölcseytől, éneklük a képezde növendékei.

2. Alkalmi beszéd, László Albert 3-ad éves növendéktől.

3. Ima „Büvös vadász“ dalmüből, éneklük a kép. növendékei.

4. Pázmán lovagja. Vig ballada Arany Jánostól, szavalja Borbát János 3-ad éves növendék.

5. Vihar Dühnertől, éneklük a képezde ifjúsága.

6. Felolvasás a neveléstudomány köréből, Buzás János 3-ad éves növendéktől.

7. Románcz „Születésem napján“, éneklük a képezde ifjúsága.

8. Palota és kunyhó, Petőfitől, előadja Dobos Ferencz 3-ad éves növendék.

9. Szózat, Vörösmartytól, éneklük a kép. ifjúsága.

10. Induló, Küchertől, éneklük a kép. ifjúsága.

Csik-Somlyón, 1879. nov. 10.

A képezde igazgatóság.

Irodalom.

— **Előfizetési fölhívás** ily című munkára: „A szent angyalok története világkormányzati s embergondviselési szempontból.“ A sz. irás, egyházi és világi tekintélyes írók s egyéb hiteles kuttók nyomán írta: Munkay János, esztergomfőmegyei áldozópap, Léva ker. h. esperes, tanfelügyelő, garamujfalusi plébános. A főmélt. esztergomi érseki hatóság jóváhagyásával.

Az egész munka nyolczvan diszes ábrázolati kép- pel illusztrálva öt füzetben fog megjelenni. Mind az öt

füzet előfizetési ára bérmentes szétküldéssel 3 frt, míg tekintve a 40—50 ívre terjedő munka nagyságát s a képes illusztrációt, felette csekély. Bolti ára 5 frt.

A szives előfizetéseket, vagy egyszerű megrendeléseket f. é. dec. 15-ig kérem egyenesen hozzám Garamujfaluba (Barsmegye, utolsó posta helyben) vagy Esztergomba Buzárovits Gusztáv urhoz, könyvkereskedés-s nyomdatulajdonosához mielőbb megtenni, hogy magamat a nyomtatandó példányok száma iránt tájékozhasssam.

Az 1-ső füzet a jövő 1880-év elején fog megjelenni s a t. előfizetőknek bérmentesen megküldetni.

Munkay János, s. k.
garamujfalusi h. esperes-plébános.

A napi események köréből.

— **Jótekonyság.** Főpásztorunk dr. Fogarasy Mihály ó nagyméltósága a hivatalnokok árvaínak fölsegeleyezésén N.-Szebenben működő Szabl-féle egylet részére 20 frtot, ugyancsak a n.-szebeni Orsolya-pácza- knak karácsonfára 10 frtot, az oltáregyletnek 10 frtot méltóztatott adományozni; Kádár Gábor tanulóknak pedig, ki a püsp. lyceumban 1878,9 tanévben érettségi vizsgát tett, hogy a mintarajztanodában Budapesten tanulmányait folytathassa, a folyó 1879—80. tanévre saját pénztárából 300 frtot utalványozott.

Tek. P a u l á s szászbeszi mérnök ur az ottani rom. kath. elemi iskola szegény tanulóinak fölsegeleyezésére 20 frtot adományozott.

— **A nagy-szebeni szent-ferencz-rendi szegény nővérek** — mint lapunk más helyén is említve van — nov. 19-én Erzsébet királyné ó felsége nevűnepe alkalmából házi hangverseny-ünnepélyt rendeztek, mely 80 frt tisztá jövedelmet eredményezett. Ezen összeg a legnagyobbbrészt főpásztorunk ó nagyméltósága költségén épült új ház berendezésére fog fordíttatni.

— **Uj nőegylet** alakult Kőhalomban, melynek különös célja, hogy az ottani rom. kath. templomot díszítse, a temető bekerítését s jó karban tartását eszközölje. Ezen egylet már is igen áldásosan s látható szép eredményvel működik. Vajha Gyula-Fehérvárt is egy ily egylet védszárnyai alá kerülne a rom. kath. temető!

— **A szászvárosi zárdai s egyszersmind rom. kath. plebániái templomnak** a fötalált régi alapon kibővítését megkezdették. Az építkezés költségeire előirányzott összeg meghaladja a 11,000 frtot. Ezen összeg fedeztetni fog részint magának a templomnak pénzalapjából, részint pedig a H a r t l-féle alapítványból, mely eredetileg csak 2000 frt volt, de ügyes kezelés folytán 5000 frtra emelkedett. E szerint a templom pénztára több mint 6000 frttal fog az építéshez járulni.

— **Hideg, hó, eső, árviz egymásután.** A hideg vidékünkön már november végén éles modorban lépett föl s erős telet jósolt; hirnöke a vastag hólepel már decz. 2-án el is borította a mezőket és hegyeket; egyszerre lanyha időjárás állott be, az eső megeredt s tegnap folytonosan szakadván, oly nagy mennyiségű víz fejlődött ki a hegyek-völgyekben, hogy az Ompoly eddig ritkán jelentkezett mérvben kiáradott s a lipoványi es majorvárosrészeket előntötte; sok ház vízben áll, két cigány gyermek bele is fult a vízbe.

— **Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat** választmánya folyó hó 14-én délelőtt 11 órákor rendes gyűlést tart.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztő-bizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA. Szerkesztőtársak: ÁVÉD JÁKÓ, BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, Dr. TÓDOR JÓZSEF.